

Lektsioonid: Jr 8:4–7; Jh 12:25–33

Pihikõne: Gl 5:6

Jutlus: 1Kr 13

Laulud: 218 (1–4); 311 (1–4, 5); 330 (1–3); 348 (1–4)

Kui ma räägiksin inimeste ja inglite keeli, aga mul ei oleks armastust, siis ma oleksin kumisev vasknõu või kõlisev kuljus. Ja kui mul oleks prohvetianne ja ma teaksin kõiki saladusi ja ma tunnetaksin kõike ja kui mul oleks kogu usk, nii et ma võiksin mägesid teisale tõsta, aga mul ei oleks armastust, siis poleks minust ühtigi. Ja kui ma kõik oma vara ära jagaksin ja kui ma oma ihu annaksin põletada, aga mul ei oleks armastust, siis ma ei saavutaks midagi. Armastus on pika meelega, armastus hellitab, ta ei ole kade, armastus ei kelgi ega hoople, ta ei käitu näotult, ta ei otsi omakasu, ta ei ärritu. Ta ei jäta meelde paha, tal ei ole rõõmu ülekohtust, aga ta rõõmustab tõe üle. Ta lepib kõigega, ta usub kõike, ta loodab kõike, ta talub kõike. Armastus ei hääbu kunagi. Olgu ennustused – need kõrvaldatakse, olgu keeled – need vaibuvad, olgu tunnetus – see lõpeb ära. Sest poolikult me tunnetame ja poolikult me ennustame, aga kui tuleb täielik, siis kõrvaldatakse poolik. Kui ma olin väeti laps, siis ma rääkisin nagu väeti laps, mõtlesin nagu väeti laps, arutlesin nagu väeti laps. Aga kui ma sain meheks, jätsin ma kõrvale väeti lapse kombed. Praegu me näeme aimamisi nagu peeglist, siis aga palgest palgesse. Praegu ma tunnetan poolikult, siis aga tunnetan täiesti, nagu minagi olen täiesti tunnetatud. Ent nüüd jääb usk, lootus, armastus, need kolm, aga suurim neist on armastus.

Küllap oleme praegu kuulnud armastuse ülemlaulu kuulnud ja lugenud palju kordi varemgi, näiteks laulatustel. Arvan, et seda kohta apostel Pauluse 1. kirjast korintlastele kasutatakse nii palju seetõttu, et see on tähenduselt nii selge kirjakoht: kõik inimesed teavad, mida tähendab armastus ja armastusest ilusti kõnelemist on lihtsalt ilus kuulata.

Ent kui süveneda, siis polegi kõik niisama lihtne. Millisest armastusest siis õigupoolest kõneldakse? Kas inimlikust või jumalikust? Ja mis neil vahet on?

Et sellel küsimusele vastata, tsiteerin ühte tuntud lauluteksti, „Vaid see on armastus...” eesti telefilmist „Don Juan Tallinnas”, mille muusika autor on teatavasti Olav Ehala ja sõnade autor Enn Vetemaa. Mida see laul meile siis armastusest ütleb? „Vaid see, vaid see on armastus, mis ise ei tea, kust tuleb ta. Ja milleks – ei tea.”

Tõepoolest, laul näib käivat inimliku armastuse kohta, sest inimliku armastuse kohta ju öeldakse tavaliselt, et armastus tuleb äkki peale ja selle vastu ei aita mitte miski. Lisaks öeldakse mainitud laulutekstis ka seda, et armastus ise ei teagi, kust ta tuleb ja milleks. See ei tundu loogiline: miski tuleb, aga ei tea, kust ta tuleb ja milleks ta tuleb. Jääb mulje, et tegemist on mingi hingetu nähtusega, umbes nagu vihmaga, mis lihtsalt sajab ilma põhjuse, ise loomulikult teadmata, et ta on vihm ja sajab, veel vähem seda, milleks ta sajab.

Umbes selline mulje jääb ka inimlikust armastusest: armastus on olemas, see mõjutab inimesi üsna märgatavalt, nagu vihm, mis kastab inimese märjaks. Kuid selle mõte jääb arusaamatuks: miks peaks vihm inimese märjaks kastma, ega ta sellepärast rohkem ei kasva nagu taim? Niisiis on inimliku armastuse algupära ja eesmärk üsna segane.

Nii pole aga jumaliku armastusega. Piibliuurijad on välja toonud, et apostel Pauluse armastuse ülemlaul, mida jutluse aluseks kuulsime, omab mitmeid eeskujusid, muuhulgas juudi õpetlaste kirjutistest. Nt Saalomoni Tarkuseraamatus on sarnane kiitus Tarkusele. Trk 7:22–23,26–27: „Sest temas [Tarkuses] on vaim: arukas, püha, ainulaadne, mitmekülgne, õrn, liikuv, läbinägev, rüvetamatu, kirgas, kahjustamatu, head armastav, terav, vaba, heategev, inimesearmastaja, kindel, usaldatav, muretu, ja läbitungiv kõikidest vaimudest – arukatest, puhastest, õrnadest ... Sest ta on igavese valguse paistus ja Jumala mõjujõu puhas peegel ning tema headuse kuju. Kuigi ainus, suudab ta kõike, ja jäädes muutumatuks, uuendab kõike. Põlvest põlve läheb ta vagade hingedesse ja teeb nõnda Jumala sõpru ning prohveteid.”

Saame teada, et Tarkuses on mitmekesine vaim. Tarkus suudab kõike ja uuendab kõike, teeb Jumala sõpru ja prohveteid.

Midagi sarnast tahab Paulus öelda ka jumaliku armastuse kohta. See ei tule lihtsalt niisama kusagilt, kõnelemata sellest, et ta ei tea, kust ta tuleb ja milleks. Ei, Pauluse käsitluses annab armastus esiteks

inimesele teiste inimeste silmis tõsiseltvõetavuse: inimene, kes armastab, pole lihtsalt kumisev vasknõu või kõlisev kuljus, vaid tema kõne on kuulamisväärne, selge ja kindla mõttega.

Teiseks annab armastus võime paljut korda saata: ilma armastuseta poleks inimesest ühtigi, nagu Paulus ütleb. Armastus teeb inimesest teiste inimeste jaoks vajaliku ühiskonnaliikme, keda saab usaldada ja kellelt saab tuge loota.

Kolmandaks annab armastus inimesele võime palju saavutada. Kui tal on mõni eesmärk, siis aitab vaid armastus selleni jõuda. Ilma armastuseta jääks kõik pooleli.

Näeme siis, et jumalikul armastusel on selge eneseteadvus ja siht, mitte nagu inimlikul armastusel, mis ei tea, kust ta tuleb ja milleks.

Kuid Paulus läheb veelgi kaugemale. Ta n-ö personifitseerib, isikustab jumaliku armastuse, justnagu juudi õpetlased tegid tarkusega. Õp 1:23 ütleb Tarkus: „Vaata, ma lasen teile voolata oma vaimu, teen teile teatavaks oma sõnad.” Ja lisab samas, salmis 33: „kes mind kuulab, võib julgesti elada ja olla muretu, kurja kartmata.”

Kuulsime ja teame arvatavasti peaaegu peast seda kohta meie tänases armastuse ülemlaulus: armastus on pikameelne, hellitab, ei kadesta, ei kelgi ega hoople, ei käitu näotult, ei otsi omakasu, ei ärritu, ei jäta meelde paha, ei rõõmusta ülekohtust, kuid rõõmustab tõe üle; ta lepib kõigega, usub kõike, loodab kõike, talub kõike.

Armastus oleks niimoodi isikustatuna nagu mõni inimene. On proovitud selle isikustatud „armastuse” sõna asemele panna oma nime ja näidata, kui kaugelt meie jääme sellest Armastusest, kes kõike seda suudab. Kas siiski on keegi, kelle puhul siinse sõna „armastus” asendamine tema nimega annaks tõese tulemuse?

On! Ja see on muidugi Jumal! Kõike seda, alates pikameelsusest kuni kõige talumiseni, saab ju öelda vaid Jumala kohta. Mitte siiski Vana Testamendi Jumala kohta, sest seal ilmneb ka vihastav ja karistav Jumal, ehkki ka VT-s ilmneb Jumala puhul palju armastust.

Tõeliselt avaldub jumalik, isikustatud armastus UT-s ning seda loomulikult meie Issandas ja Õnnistegijas Jeesuses Kristuses. Sest kas ei taba kõik Pauluse kasutatud epiteedid armastuse kohta täpselt naelapea pihta üksnes Jeesus Kristuse, jumalinimese puhul! Kristus on pikameelne, ta hellitab, ta pole kade, ta ei kelgi ega hoople, ta ei käitu näotult, ta ei otsi omakasu, ta ei ärritu ega jäta meelde paha. Kristusel pole rõõmu ülekohtust, aga ta rõõmustab tõe üle, ta lepib kõigega, usub kõike, loodab kõike, talub kõike.

Ja kui Paulus ütleb, et armastus ei hääbu kunagi, siis tulevad ehk meelde ülestõusnud Kristuse sõnad Ilm 22:13: „Mina olen A ja O, esimene ja viimane, algus ja ots!” Tõepoolest, Jumala armastus, mis on ilmunud Jeesuses Kristuses, ei hääbu kunagi, sest Jeesus Kristus on ise Armastus ja igavene.

Jutluse alguses kuuldud laulusõnade katke Enn Vetemaa sulest pole aga siiski päris vale. Ka Paulus ütleb ju: „Sest poolikult me tunnetame ja poolikult me ennustame, aga kui tuleb täielik, siis kõrvaldatakse poolik.” Ka Jumala armastus, mis on ilmunud Jeesuses Kristuses pole meile ilmunud lõplikult, sest veel pole kätte jõudnud ajastu lõpp, mil Issand Jeesus Kristus tagasi tuleb kõigeväelise Issandana.

Niisiis on inimlik võime tunnetada armastust, olgu siis inimliku või jumalikuna, igal juhul piiratud. Meid takistab selles tunnetamises meie loomuo mane patt. Siiski tuleb püüelda eelkirjeldatud jumaliku armastuse poole, sest Jumal on meile selle võimaluse kingitusena andnud ja selle kingituse mitte kasutamine oleks Jumala kurvastamine.

Ka inimlik armastus on Jumala and, kuid vaid sellega piirdudes jääb inimene justkui poolele tee. Paulus võrdleb seda poolele teele jäämist lapseks olemisega: „Kui ma olin väeti laps, siis ma rääkisin nagu väeti laps, mõtlesin nagu väeti laps, arutlesin nagu väeti laps. Aga kui ma sain meheks, jätsin ma kõrvale väeti lapse kombes.” Võib-olla ongi Paulus siin mõelnud just seda, et uskliku täisiga jõuab kätte siis, kui ta mõistab jumaliku armastuse suurust?

Meie kirjakoha ja kogu ülemlaulu lõpetab Paulus sõnadega: „Ent nüüd jääb usk, lootus, armastus, need kolm, aga suurim neist on armastus.” Vahel on küsitud: mida täpsemalt mõtleb siin Paulus sõnaga „jääb”? On ju selge, et usk ja lootus lõpevad siis, kui need saavutavad oma eesmärgi: kord ilmub Jeesus Kristus meile täiuslikult!

Tundubki, et Paulus mõtleb siin seda, et kuni Jeesus Kristus pole veel tagasi tulnud, jäävad meile abiks usk, lootus ja armastus. Kaks esimest on allutatud armastusele, mis tundub ka loogiline, sest viimselt pole Jumal ei usk ega lootus, vaid üksnes armastus. Genfi reformaator Johannes Calvin ütleb tabavalt: „Sest usk ja lootus on meie omad: armastus on levinud teiste sekka.” Armastus seob meid teiste inimestega, kuid viimselt Jumalaga. See on armastuse mõte ja eesmärk.

Aamen.